

V OZD, KLJUB TEŽAVAM TREZNI PRISTOPI IN RAZMIŠLJANJA

V letu 1983 naj se predpisi umaknejo ekonomskim zakonom

I. del

V delovnih organizacijah naše občine se praktično že od polétja temeljito pripravljajo na gospodarjenje v letu 1983 in sedaj imajo v »firmah« v glavnem tudi že izoblikovane ocene kakšno bo to gospodarjenje. Seveda temeljijo te ocene na sedanjem položaju, sedanjih zakonih in odnosih v okviru Slovenije in Jugoslavije. Ker pa še niso znani vsi elementi gospodarjenja v prihodnjem letu in ker tudi ni znano, če bodo sedanji zakoni in predpisi veljali tudi v prihodnje oziroma koliko časa bodo še veljali, so lahko ocene tudi zmotne.

Temeljne spremembe v gospodarskem instrumentariju, takšne kot so letos doletele jugoslovansko gospodarstvo, lahko seveda povsem porušijo načrtovano, ali pa utrdijo in celo pospešijo procese, ki so začrtani sedaj. Ocene delovnih organizacij temeljijo torej na trenutnem stanju in eventualno odstopanje je glede na prej navedeno možno.

Slovenska resolucija o družbenogospodarskem razvoju v letu 1983 načrtuje rast industrijske proizvodnje za 1,5 odstotka in za prav takšen odstotek tudi rast družbenega proizvoda. Izvoz blaga in storitev na konvertibilni trg načrtuje republiška resolucija večji in sicer kar za 18 odstotkov. Izpolnitev teh načrtov je pogoj za kolikor toliko normalne gospodarske razmere in tudi za kolikor toliko normalno oskrbo trga.

Za stabilnost predpisov

Kako vidijo svoj vlogi in možnosti v letu 1983 v posamičnih gospodarskih organizacijah v občini? Ko smo se pogovarjali v delovnih organizacijah, ki so v občini praktično nosilke industrijske proizvodnje ali oskrbe,

1983 je povsem odvisno od tega, kaj bodo ukrepali v zvezi in republiški administraciji.

»Če bosta republika in zveza uredili, kar je v njihovi pristojnosti, se dogovorili o tobačni industriji in potem tudi ukrepani, ne bo težav. Če tega ne bo, pa ne vem, kako naj bi delali. Potrebni so sistemski ukrepi in urejanje medsebojnih odnosov. Cene je nujno potrebno regulirati, saj poletna podražitev zaradi naknadnih skokov cen ni zapolnila vrzeli, sedanja zadnja podražitev pa ni prinesla tobačni industriji nič, temveč le zvezni blagajni, saj se je dvignil davek,« nam je povedal generalni direktor TTL inž. JANEZ ČEVAŽAR. »V nezavidljivem položaju nismo le v TTL, temveč so tudi druge. Cene za pridelovanje tobaka morajo biti spodbudne, saj ga sicer ne bodo pridelovali. Zadnji dvig odkupnih cen je sicer spet spodbudil sajenje tobaka, vendar v razmerju do ostalega tobak spet zaostaja in logičen odgovor na to bo spet zmanjševanje tobačnih nasadov. Komaj smo tobak spet oživili, pa mu spet režemo korenine. Med ceno pšenice in tobaka obstoja v svetu avtomatizem in tudi pri nas je uzakonjen, vendar se ga ne držijo in sedaj so pripombe tudi na zakon o tem razmerju. Te reči bi morali urediti v celotni državi in potem nimamo bojazni za našo proizvodnjo. Če bo ostalo pri sedanjem stanju pa ne vem kako naj delamo in potem je tudi načrtovanje za prihodnje leto bolj ugibanje, kaj bo.«

Bolj se spleča krompir, kot tobak

Tobačno tovarno tarejo nesorazmerja cen med surovinami in med cigaretami, enostavnije povedano: cigarete bi se morale podražiti, vendar bi morali dobiti denar pridelovalci tobaka in proizvajalci cigaret ne pa zvezna blagajna. Če bi bile te razmere urejene, potem bi se TTL lahko odpravila tudi na tuje. Sedaj pa je vsak poskus izvoza obsojen na neuspeh.

TTL je poskušala letos nastopiti na trgu z novimi cigaretami Ernte 23, pa se je vse skupaj zaustavilo zaradi že omenjenih težav. Kakšno bo prihodnje leto, pa v Tobačni tovarni v Ljubljani bolj ugibajo kot pa načrtujejo, saj je skoraj vse odvisno od drugih in le malo od njih. Mogoče se bo sicer komu zdelo, da delavci TTL iščejo najlažjo pot, ko hočejo dvigniti ceno, vendar v tem primeru ni tako. Položaj tobakarjev je slab, saj se pridelovalec bolj spleča saditi krompir kot tobak in surovine je vedno manj. Cena surovine pa je previsoka v primeri s ceno cigaret. Če stane kilogram tobaka 150 din in ustrez-

leta prej, mi pa ne vemo, kako bo. Predpis se spremeni preko noči in naš trud lahko zvedeni, saj mi takšnega preskoka ne zmoremo,« pravi glavni direktor Ilirije-Vedroga, ADI ROGELJ. V tovarni ob Tržaški cesti predvidevajo, da bodo lahko v prihodnjem letu poslovali boljše na osnovi ugodnejše devizne bilance firme v letu 1983, na osnovi neobremenjenosti devizne bilance z dolgovi iz tekočega leta, produktivno politiko zaposlovanja in večjem aktiviranju strokovnega kadrovskega potenciala, reorganizacijo delovne organizacije, spremembe odnosov s tujimi partnerji, selekcije programov in restriktivne ter selektivne politike stroškov.

Doseči bodo skušali dejanski obseg proizvodnje iz leta 1981, kar pomeni po cenah danes približno 35 odstotkov več kot letos. V denarju je to 1,85 milijarde dinarjev celotnega prihodka.

Pričakujejo, da bodo lahko namenili 140 milijonov dinarjev v devizah za nakup potrebnega reprovromateriala in surovin. Od te vsote bodo morali odrediti kot devizno participacijo domačim dobaviteljem 30 milijonov deviznih dinarjev. To bo pa še vedno bistveno ugodnejše kot letos, ko so v desetih mesecih imeli na voljo (v vrednosti) le 76 milijonov deviz in so morali s tem plačati še stara dolgotrajna, tako da je ostalo za nakupe potrebnega še precej manj. Takšna pričakovanja pa obetajo boljše čase kolektivu in seveda kupcem, ki izdelke močno pogrešajo. V Iliriji-Vedrogu pa računajo, da bodo dobili nekaj več reprovromaterialov in surovin tudi na domačem trgu, čeprav jim je jasno, da bistvenih sprememb ni mogoče doseči. Posamezne surovine pridelujejo namreč za cel svet le dve ali tri tovarne in je pri tem seveda povsem iluzorno pričakovati, da jih bomo mi izdelovali doma. To tudi ne bi bilo smotno, temveč je v takšnih primerih uvoz smotrnejši.

Ni dober vsak parafin

V prvem kvartalu bodo v Iliriji-Vedrogu precej povečali proizvodnjo saj so že sklenili nekatere pogodbe za potreben uvoz reprovromateriala in to v znesku 40 milijonov dinarjev. Kljub nezanesljivosti oskrbe pa se v Iliriji-Vedrogu odločajo, da si ne bodo koplili v skladiščih zalogo, ker bi to preveč obremenjevalo poslovanje. Včasih pa se tudi temu ne bodo mogli povsem izogniti. Takšen primer je parafin. Parafin je lahko kaj različen, njegove lastnosti pa so odvisne od tega iz katere vrste nafte je pridobljen. Zato, ker ima tudi precej različne lastnosti, lahko povzroči različnost niz težav v proizvodnji, ki je

MERCATOR ROŽNIK-TOZD DOLOMITI

Veliko je kriva administracija

V tem letu je bilo nemalo pripomb, razprav, ugotavljanj in še česa v zvezi s trgovino. V kakšnem položaju se bodo znašli trgovci v prihodnjem letu? Mercator – Rožnik TOZD Dolomiti pokriva s svojimi trgovinami viško občino pa še nekaj občin ljubljanske regije. V trgovini se zavzemajo predvsem in kot najbistvenejše za delovanje trga in tržnih zakonitosti. Brez tega ne bo nič in administrativno poseganje ne vodi nikamor drugam kot v vedno večje težave. Glede tega so si v Mercatorju povsem na jasnem in so tudi prepričani, da bi bilo z oskrbo bistveno boljše, če bi delovale ekonomske zakonitosti. Kot primer neprimerne poseganja administracije navajajo takoiimenovane ure, ko je prodaja praška, ko je prodaja kdo ve česa in takrat se nabere množica. To učinkuje še na druge, saj nastane prava psihoza in v vrsto se postavi tudi tisti, ki mu sicer sploh ne bi prišel na misel tak nakup. Ljudje so se namreč hitro navadili gesla, da kupuj takrat ko je in to lahko res pripelje do ustvarjanja zalog. V Mercatorju mislijo, da bi bilo mnogo pametneje dajati vse artikule pač, ko pridejo na police sproti in ljudje ne bi bili pod psihozo in bi se normalneje vedli. Najboljši recept pa so polne police. V tistem trenutku, ko bi bile po trgovinah gore praška različnih vrst – kot je bilo nekdanj – bi se prodaja v hipu umirila. Seveda pa je pogoj, da je preskrba urejena v vseh delih države, saj sicer prihaja do nihanja in potem težav.

– Ceremonial rezerv –

V Mercatorju vedo povedati tudi to, da so prej stranke le redko kupovale več kot 10 dkg kave, ker se je pač razdišala in so imeli raje sveže zmlato itd. Sedaj pa jo kupci kupujejo velike količine, ker nikoli ne vedo kdaj bo spet kava in si zato samoumevno naredijo zalogo, ki je v okoliščinah normalne preskrbe zanesljivo ne bi imeli. Zagotoviti je treba polne police in bo v hipu nakupovalne množice konec. Sedaj je to že malo težje, v začetku pa bi to zlahka izvedli. Takrat pa administracija ni posegla, čeprav bi morala. »Če bi dali iz državnih rezerv izdelke, ki zmanjšujejo pravočasno na police, bi ne bilo nobenega pretiranega nakupovanja. To pa niso naredili, saj so poslali reči na trg, ko je bilo že prepozno in so se vsi bali pomanjkanja, pa so nakupovali več kot običajno. Tako je bilo hitro vse prazno,« pripoveduje direktor TOZD Dolomiti LUDVIK ČAMPA. »Mi smo na stvar opozarjali, ko je bil še čas, vendar preden se zgane kolesje administracije traja. Napisati moramo kup mišljenj kako bo resno ogrožena preskrba, kako bo to in ono in preden speljemo vso proceduro in preden jo obravnavajo ustrezni organi, že zdavnaj poidejo artikli, ki jih zmanjkuje in potem se začne lov nanje in vedno večje iskanje, večji nakupi, psihoza nakupovanja, pomanjkanja... Vse to pa je nepotrebno in bi lahko z elastičnostjo že v začetku zatrli. Količine kave, ki smo jo imeli letos niso kaj manjše kot leta 1979. Takrat sploh ni bilo težav z njo, letos pa je

pa tudi nosilke konvertibilnega izvoza, ocene niso pesimistične, čeprav je povsod prisotna bojazan pred administrativnimi ukrepi, ki bi lahko imeli negativen učinek. V vseh delovnih organizacijah se zavzemajo, da bi se administracija sploh čim manj mešala v gospodarstvo in za to, da bi bile razmere gospodarjenja stabilne kar zadeva predpise. Nenehno spreminjanje predpisov povzroča niz težav in trga proizvodne verige, povzroča motnje v proizvodnji, izvozu in tudi na trgu, pa še vse druge posledice, ki gredo v korak s prej naštetimi.

Iz TTL

Bomo še kadili?

S precej manj zadovoljstva gledajo v leto 1983 v ljubljanski Tobačni tovarni, delovni organizaciji, ki ni znana le kot eden temeljev slovenske industrije sploh in kot eno središče slovenskega delavskega razreda, temveč tudi po visoki produktivnosti in uspešnosti. Letos pa so se nad Tobačno tovarno zgrnili črni oblaki, ki pa jih kolektiv sam ne uspe pregnati. V našem časniku smo že pred časom pisali o težavah tega kolektiva, saj ga pestijo nesorazmerja med odkupnimi cenami tobaka in prodajnimi cenami cigaret. Vmes pa je še niz težav od zagotavljanja ustreznega papirja, filtrov, itd. V Tobačni tovarni zaradi vsega tega praktično dnevno ukrepajo in proizvodnja teče z velikimi težavami. Rešitve morajo iskati sproti, da se trakovi ne zaustavijo in gospodarjenje v letu

na količina papirja za izdelavo cigaret 200 din, so stroški poenostavljeno gledano 350 din. Ta kilogram cigaret pa potem ni mogoče narediti za 240 din. In v tem grmu tiči tobačni zajec.

IZ ILIRIJE-VEDROGA

Vsaki predstavnik ženskega spola že pogled na prodajne police drogerij in tamkajšnje praznine pove marsikaj o položaju Ilirije-Vedroga. Seznan izdelkov, ki jih je primanjkovalo in jih še primanjkuje, je predlog, da bi ga lahko v celoti zapisali. Vseposlošno pa je znano, kako je z barvami za lase, da ni lakov, da ni... V primerjavi z lani je kolektiv Ilirija-Vedroga uspel narediti le približno 76 odstotkov tistega, kar so naredili leta 1981. Vzroki za takšno stanje so v pomanjkanju deviznih sredstev, pomanjkanju uvoženega reprovromateriala kot posledici manjkajočih deviz, pomanjkanju domačega reprovromateriala, nepravočasnosti in počasnosti ter kampanjskemu prilagajanju novemu položaju, organizacijskih in kadrovskih težavah. Vse to skupaj je botrovalo temu, da je Ilirija-Vedroga dosegla letos najslabše rezultate v zadnjih letih.

Bolj polne police s kozmetiko?

»Zato se odločamo, da, kljub nepoznavanju vseh razmer gospodarjenja v prihodnjem obdobju, poslovne rezultate tega leta proglasimo kot najnižjo točko in trende spremenimo v pozitivno smer. V Iliriji-Vedrogu smo se trdno odločili korenito spremeniti stvari in kljub vsem težavam smo prepričani, da bomo le uspeli. Moti nas pa zelo, da se sedaj tik pred začetkom novega leta niso znani gospodarski instrumenti za leto 1983. Pogodbe ni mogoče skleniti preko noči, to je proces, ki traja dalj. Stvari, ki naj jih uresničimo januarja, bi morali pripraviti že pol

prilagojena enemu standardu. Zaradi tega bodo v Iliriji-Vedrogu kupili večje količine parafina in si ustvarili zalogo, ker ne vedo kdaj bo spet prispela ustrezna vrsta nafte za parafin kakršnega želijo.

S parafinom pa imajo v tej tovarni sedaj še druge težave: cena mu je poskočila za 10 odstotkov. To pa pomeni v številki, da mora za to surovino Ilirija-Vedroga odrediti 10 milijonov več. Takšni skoki pa seveda pomenijo težave na tujem trgu, ki naših skokov cen ne priznava. Ilirija-Vedroga pa izvažajo veliko sveč. Tuji trg visokih cen ne »požre«, doma pa so cene omejene in zato marsikatera zelo lepa sveča nikoli ne vidi domače prodajne plice, ker se firmi za nizko ceno ne izplača prodajati, saj bi šla v izgubo. V Iliriji-Vedroga pa načrtujejo pri svečah nekatere spremembe in tudi novo ponudbo za domači trg, tako da se nam ne bi cedile sline, ko vidimo v tujih izložbah sveče, ki so mogoče povrhu vsega še iz ljubljanske tovarne. Kolektiv Ilirija-Vedroga planira, da bo prodal na tuje 40 odstotkov vse proizvodnje, to pa pomeni, da bi morali povečati sedanji izvoz za polovico. Takšno povečanje izvoza pa je tudi eno izmed jamstev, da bo proizvodnja v prihodnje tekla nemoteno, ali vsaj skoraj nemoteno, pač prilagojeno sedanjim razmeram. Tovarna Ilirija-Vedroga mora uvažati vse z zahodnega trga in to jo postavlja v še težji položaj. Sedaj so se odločili, da bodo uvoz uporabili tudi kot sredstvo za pospeševanje izvoza v dogovoru s tujimi dobavitelji. Pomembnejšim tujim dobaviteljem bodo predlagali kompenzacijske posle. Če jih ti ne bodo sprejeli bodo v Iliriji-Vedrogu prisiljeni zamenjati dobavitelja.

Kaj pošiljajo iz Ilirije-Vedroga na tuje? Izvažajo sveče, kozmetične pripravke (predvsem kozmetiko za lase), zelišča, eterična olja, gobe itd. To prodajo s' araj izključno na Zahod. Kupci so v ZRN, Nizozemski, Švici, Avstriji, Švedski, Finski, Belgiji, Italiji in Kanadi.

sploh ni videti. Podobno je s pralnimi praški, ki jih je celo več, vendar ko ljudje slišijo, da bo prašek le ob določeni uri, se postavijo v vrsto, ko se sicer sploh ne bi. Tu dela administracija s svojimi posegi napake.

Precej pomanjkanja v naših trgovinah je posledica slabe oskrbe v drugih republikah. Nakupi sezonskih delavcev so znatni in tudi že prihajajo prebivalci od drugod po nakupih v Ljubljano kot nekdanj v Trst. Znan pa je zbadljivka enega poštinih direktorjev, češ da ima pošta v svojih skladiščih v paketih več olja, praška in drugih artiklov, kot pa Mercator v svojih skladiščih.

V Mercatorju pričakujejo v letu 1983 prenašanje istih težav kot letos in to leto bo zapustilo prihodnjemu enake probleme, ponekod morda celo hujše. Tu menijo predvsem uvožene stvari: kava in južno sadje. Nekaj tega bo, vendar vseh potreb v takšnih razmerah velikih nakupov ne bodo mogli pokriti. V Mercatorju pa so povsem jasni, da ne bo težav pri oskrbi z moko, sladkorjem, mastjo in drugimi važnimi proizvodi, pa tudi potrebe po pralnih praških bodo zadovoljene. Vse to na nameravajo v Mercatorju dobavljati sproti, saj so letos slabši položaj tudi oskrbni sunki, ko se je blago le vsake toliko časa pojavljalo v večjih količinah, namesto da bi ga bilo nenehno na voljo nekaj, pa čeprav malo.

Le Rakovnik in obnova rožnodolske trgovine

Kolektiv Mercatorja se je odločil, da bo del zaslužnih deviz namenil za uvoz opreme za kmetijstvo, drugi del pa za uvoz kritičnega blaga, to je predvsem kave in limon. Z razširjeno reprodukcijo pa kaže v Mercatorju glede na omejevanje naložb kaj slabo. Za to tudi ni denarja in zato bodo v TOZD Dolomiti osredotočili zbrani denar za dograditev potrošniškega centra na Rakovniku in za prenovo trgovine v Rožni dolini.

MILOVAN DIMITRIČ